

Methode

KOSTPRIJSBEREKENING VOOR BIBLIOTHEKEN

Meervoudig verantwoorden

Aan de slag

Het traject 'Meervoudig verantwoord' volgt twee sporen.

Het eerste spoor gaat over toedelen van kosten:

- Handreiking 'Toedelen van kosten'
- Methode 'Kostprijsberekening voor bibliotheken'

Het tweede spoor gaat over het meten van effecten:

- Handreiking 'Uitvoeren van effectmeting'
- Methode 'Lokale effectmeting van bibliotheken'
- Hulpmiddelen 'Lokale effectmeting'

Met dank aan

Onze dank gaat uit naar stuurgroep 'Meervoudig verantwoord' met Francien van Bohemen, Jos Debeij, Peter van Eijk en Hans van Velzen en de projectgroep 'Meervoudig verantwoord' met Eric de Haan, Astrid Vrolijk, Mariet Wolterbeek, Henk van Son, Herman Horst en Wim Schouten.

Ook bedanken wij de deelnemende bibliotheken voor hun inzet op dit terrein. Deelnemende bibliotheken aan de proeftuin 'Kostentoedeling':

- Bibliotheek Angstel, Vecht en Venen;
- Bibliotheek Hoorn;
- en Bibliotheek Rotterdam.

Deelnemende bibliotheken aan de proeftuin 'Lokale effectmeting':

- Bibliotheek Angstel, Vecht en Venen;
- Bibliotheek Het Groene Hart;
- Cultura;
- Bibliotheek Eemland;
- Bibliotheek Idea;
- Bibliotheek Lek & IJssel;
- Bibliotheek Midden-Brabant;
- OBA;
- Stadkamer;
- en Bibliotheek Z-O-U-T.

Speciale dank aan projectleiders Peter van Eijk en Edwin van der Zalm.

Colofon

Redactie: Edwin van der Zalm (Van der Zalm Advies & Management)

Eindredactie: Barbara Rudz (VOB)

@ Uitgave van Vereniging van Openbare Bibliotheken en Koninklijke Bibliotheek

Utrecht, 2018

INHOUD

Standaardmethode voor kostprijsberekening bibliotheken	2
Eenvoudige methode voor vergelijking	2
De gemiddelde uurprijs	2
Verdeling van de begroting	2
Voorbeeld van begroting en bijbehorende verdeling	3
Toerekening van directe materiële kosten	3

STANDAARDMETHODE VOOR KOSTPRIJSBEREKENING BIBLIOTHEKEN

Bibliotheken bieden steeds meer activiteiten aan buiten de traditionele invulling van de vijf hoofdfuncties. Ook voor deze activiteiten moeten kostprijzen worden vastgesteld. Het is wenselijk deze kostprijzen in enige mate te kunnen vergelijken.

EENVOUDIGE METHODE VOOR VERGELIJKING

De hier beschreven standaard methode voor kostprijsberekening heeft als belangrijkste doel vergelijking van de kosten van vergelijkbare activiteiten mogelijk te maken. De methode moet makkelijk toepasbaar zijn en onafhankelijk zijn van de inrichting van administratieve systemen.

De gekozen methode baseert zich op 3 bronnen:

1. gemiddelde uurprijs;
2. verdeling van de begroting naar primair en ondersteunend;
3. toerekening van directe kosten naar gebruik.

Bij deze aanpak worden op basis van de begroting eerst de kosten voor de ondersteuning bepaald in verhouding tot de personeelskosten voor het primair proces. Dit leidt tot een opslag op de gemiddelde uurprijs. Vervolgens wordt per dienst een schatting gemaakt van de directe materiële kosten die nodig zijn voor de dienst. Daarmee ontstaat per dienst een soort offerte voor de betreffende dienst.

DE GEMIDDELDE UURPRIJS

Bij de gemiddelde uurprijs gaat het om de loonkosten per uur voor het personeel in het primair proces. Voor het bepalen van deze kosten zijn een aantal landelijke afspraken nodig:

- Aantal werkbare uren (de deelfactor) per fte
Parameter: 1.546 uur (CAO uren -/- verlof- en feestdagen -/- gemiddeld ziekteverzuim in de branche), per jaar vast te stellen.
- Uurprijzen voor 2 functieniveaus: mbo en hbo
Parameter: loonkosten voor 2 treden onder de maximum inschaling.

Met deze uitgangspunten kan een gemiddelde uurprijs per functieniveau worden bepaald.

VERDELING VAN DE BEGROTING

Voor de methode wordt een verdeling van de begroting gemaakt aan de hand van de hoofdkostensoorten in de jaarrekening. Deze kostensoorten worden toegewezen aan gebruik door primaire afdelingen en door ondersteunende afdeling.

Voor het bepalen van deze verdeling zijn een aantal landelijke afspraken nodig.

Netwerkkosten, zoals huisvesting

Sommige bibliotheken krijgen hun huisvesting apart gefinancierd en houden deze daarom buiten de kostprijsberekening. Er zijn ook bibliotheken die behalve de huisvesting nog meer ondersteunende kosten buiten de kostprijs van hun diensten houden omdat deze door alle gemeenten uit het werkgebied collectief worden gefinancierd om de bibliotheek als voorziening mogelijk te maken.

Afspraak: Voor de vergelijkbaarheid worden er geen netwerkkosten buiten de berekening houden. Wanneer de bijvoorbeeld de huisvesting apart wordt gefinancierd, dan wordt een inschatting maken van de huurwaarde van de gebruikte panden. De betreffende kosten zijn zo wel zichtbaar, maar hoeven niet aan de gemeente in rekening te worden gebracht.

Afschrijvingen

Afspraak: Afschrijvingen worden opgenomen bij de betreffende hoofdkostensoorten. Als dat niet mogelijk is moeten afschrijvingen apart worden opgenomen in de verdeling van de begroting.

Collectiekosten

Afspraak: Uitleen is een apart programma en de kosten voor collectie en media worden alleen toegerekend aan dit programma.

VOORBEELD VAN BEGROTING EN BIJBEHORENDE VERDELING

Hieronder volgt een voorbeeld van de toepassing van de methode op basis van een fictieve begroting en fictieve directe kosten.

	Totaal	Primair	Ondersteunend
Personeelskosten	510	280	230
Bestuur/organisatie	20		20
Huisvesting	220	200	20
Administratiekosten	20		20
Transportkosten	10	10	
Automatiseringskosten	70	60	10
Collectie en media	120	120	
Specifieke kosten	20	20	
Overige kosten	10	10	
Totaal lasten	1000	700	300

Voorbeeldbegroting 1

Vervolgens worden alle ondersteunende kosten (300) verdelen over de kosten van het primair personeel (280):

Personele kosten primair proces = 280, ondersteuning = 300 -> een opslag van $300/280 = 1,1$.

Bij een gemiddelde uurprijs voor mbo-functies van 34 euro en voor hbo-functies van 37 euro ontstaan de volgende gemiddelde uurprijzen:

mbo 34 + $34 \times 1,1 = \text{€ } 71$

hbo 37 + $37 \times 1,1 = \text{€ } 78$

Bij een gemiddelde uurprijs van € 35 wordt dan gerekend met $35 + 35 \times 1,1 = \text{€ } 73,50$.

Alle overige primaire kosten (420) worden verdeeld over de diensten naar schatting van het gebruik.

Toerekening van directe materiële kosten

De direct materiële kosten voor een dienst worden toegekend op basis van een schatting van het gebruik. Bij het toedelen kan gebruik worden gemaakt van een administratie waarin directe kosten worden geboekt bij of toegerekend aan diensten. Anders wordt gebruik gemaakt van tarieven en geschat gebruik.

TOEREKENING VAN DIRECTE MATERIËLE KOSTEN

Voorbeeld van een begroting van een dienst met een toerekening van directe materiële kosten.

De kosten van een dienst kunnen vervolgens worden gedeeld door het aantal activiteiten. Daarmee ontstaat een kostprijs voor een activiteit.

Uren	600 MBO	€ 71	€ 42.840
	200 HBO	€ 78	€ 15.540
Huisvesting	40 x zaal	€ 250	€ 10.000
Collectie	schatting	aanschaf	€ 2.400
Specifieke kosten			
- PR materiaal	schatting	aanschaf	€ 250
- Vergoeding vrijwilligers	schatting	vergoed	€ 200
- Educatief materiaal	schatting	aanschaf	€ 750
Kosten van de dienst per jaar			€ 71.980

Voorbeeldbegroting 2

De kostprijs is een vergelijkingsmiddel en hoeft niet gelijk te zijn aan de prijs die in rekening gebracht wordt bij de gemeente of andere afnemers. Bovenop de kostprijs kan een marge worden berekend ten behoeve van:

- Het opvangen van tegenvallers.
- De investering voor het ontwikkelen en verder ontwikkelen van een dienst.

Toepassing van de methode

De hier beschreven methode vraagt om nadere uitwerking met financieel deskundigen uit de bibliotheken. De uitwerking kan worden vormgegeven in instructies en voorbeelden. Het is daarna aan de leden om te bepalen in welke mate (voor welke activiteiten) en in welke frequentie (aantal keren per jaar) kostprijsgegevens worden berekend en verzameld.

Voorstel: het Vakberaad van financieel adviseurs vormt een werkgroep die de methode uitwerkt in de vorm van instructies en voorbeelden.